

§ 36 Svar på rapporter från fullmäktiges beredningar för folkhälsa och demokrati
HSN 217-2021

Sammanfattning

För verksamhetsåret 2020 fick Fullmäktiges beredningar genom Regionplanen följande uppdrag:

"Genom medborgardialog och i samverkan med kommuner och andra aktörer i samhället ta fram underlag om vad som kan göras för att främja barn och ungas psykiska hälsa"

Beredningarnas rapporter beskriver arbetet med fullmäktiges uppdrag och de resultat som framkommit. Nämnden har efter att ha tagit del av utredningarnas rapporter upprättat ett svar där beredningarnas synpunkter bemöts. I svaret beskrivs de verksamheter som bedrivs inom HSN område och som kopplar till beredningarnas uppdrag. Sammanfattningsvis pågår redan ett stort antal aktiviteter och projekt inom nämndens område för att främja barn och ungas psykiska hälsa.

Förslag till beslut

Arbetsutskottet föreslår att Regionfullmäktige beslutar

Sammanställt svar från nämndens område godkänns.

Paragrafen direktjusteras.

Beslut

Hälso- och sjukvårdsnämnden föreslår att Regionfullmäktige beslutar

Sammanställt svar från nämndens område godkänns.

Paragrafen direktjusteras.

Beslutsunderlag

- §25 Svar på rapporter från fullmäktiges beredningar för folkhälsa och demokrati
- HSN 217 2021 Tjänsteskrivelse fullmäktiges beredningar rapporter 2020
- HSN 217 2021 Svar HSN_fullmäktiges beredningar 2020

Yvonne Nygren
HSF stab

HSN svar mot bakgrund av rapporter 2020 från fullmäktiges beredningar HSN 217-2021

Sammanfattning

För verksamhetsåret 2020 fick Fullmäktiges beredningar genom Regionplanen följande uppdrag:

”Genom medborgardialog och i samverkan med kommuner och andra aktörer i samhället ta fram underlag om vad som kan göras för att främja barn och ungas psykiska hälsa”

Beredningarnas rapporter beskriver arbetet med fullmäktiges uppdrag och de resultat som framkommit. Nämnden har efter att ha tagit del av utredningarnas rapporter upprättat ett svar där beredningarnas synpunkter bemöts. I svaret beskrivs de verksamheter som bedrivs inom HSN område och som kopplar till beredningarnas uppdrag. Sammanfattningsvis pågår redan ett stort antal aktiviteter och projekt inom nämndens område för att främja barn och ungas psykiska hälsa.

Förslag till beslut

Hälso- och sjukvårdsnämnden föreslår att Regionfullmäktige beslutar att sammanställt svar från nämndens område godkänns.

Bilagor

Hälso- och sjukvårdsnämndens svar på Fullmäktigeberedningarnas rapporter för 2020.

Beslut expedieras till

Anne-Lie Bygdén, utredare HSF-staben

Anne-Lie Bygdén
Utredare
HSF-staben
21-02-23

HSN svar på rapporter 2020 från fullmäktiges beredningar

Hälso- och sjukvårdsnämndens svar på Fullmäktigeberedningarnas rapporter för 2020. (HSN 217-2021)

Fullmäktigeberedningarna för folkhälsa och demokrati har i uppgift att arbeta med regionplanens fastställda tematiska uppdrag. Uppdragen redovisas årligen till fullmäktige i en rapport. I rapporten finns även möjlighet att redovisa övriga behov som beredningarna uppmärksammar inom ramen för folkhälsa och demokrati.

Fullmäktigeberedningarna för folkhälsa och demokrati ska verka för att medborgarna ska känna förtroende för den representativa demokratin. Det innebär att regionens invånare ska beredas goda förutsättningar till dialog med den politiska organisationen och dess förtroendevalda för att kunna bidra till och påverka det regionala beslutsfattandet.

Beredningarna ska vidare samverka och föra dialog med kommuner, samhällsorgan, frivilligorganisationer och andra intressenter som är eller kan vara verksamma inom folkhälsoområdet i syfte att dels få ett bättre underlag för bedömningar av behov, dels få till stånd en bredare medverkan i arbetet med hälsofrämjande insatser.

För verksamhetsåret 2020 fick Fullmäktiges beredningar genom Regionplanen följande uppdrag:

Genom medborgardialog och i samverkan med kommuner och andra aktörer i samhället ta fram underlag om vad som kan göras för att främja barn och ungas psykiska hälsa.

De tre rapporterna beskriver arbetet med fullmäktiges uppdrag och de resultat som framkommit.

Hälso- och sjukvårdsnämndens svar

De tre beredningarnas rapporter belyser psykisk hälsa och ohälsa hos barn och unga på en rad olika sätt. Det är tydligt i redovisningen att uppdraget att främja och förebygga psykisk hälsa är ett gemensamt åtagande för många aktörer och ett mycket angeläget sådant. Mycket av det som tas upp kring främjande ligger under kommunernas ansvar och de delarna kommer nämnden inte att beröra i sitt svar. Då rapporterna innehåller såväl problemformuleringar som förslag till lösningar har nämnden valt att med utgångspunkt i några stora förändringar och utvecklingssatsningar närma sig beredningarnas rapporter.

Västerbotten är ett län med stora avstånd och med olika förutsättningar för invånarna. Omställningen mot God och Nära vård har i länets olika delar kommit olika långt men syftar bland annat till att flytta fokus från sjukdom och behandling till hälsofrämjande och förebyggande insatser nära invånarna. Regeringen tillsatte under 2019 en utredning om God och nära vård för barn och unga vilken förväntas lämna sin slutrapport senast den 1 oktober 2021. Utredningen ska bland annat se över hur den nära vården kan erbjuda stöd för barn och unga som lyder av psykisk ohälsa och föreslå hur en samlad uppföljning av barns och ungas psykiska och fysiska hälsa kan utformas.

Anne-Lie Bygdén
Utredare
HSF-staben
21-02-23

HSN svar på rapporter 2020 från fullmäktiges beredningar

Målbild 2030

Under 2020 antogs en ny målbild för hälso- och sjukvården i Västerbottens län. I målbilden lyfts såväl vikten av att utveckla nya samverkansformer med olika aktörer som en förflyttning från en reaktiv vård med betoning på sjukdom och behandling till ett mer utpräglat hälsoperspektiv oavsett om du lever med eller utan sjukdom i Västerbotten. Målbilden har också ett tydligt tillgänglighetsperspektiv med utgångspunkten i Hälso- och sjukvårdslagen och dess mål om god hälsa och vård på lika villkor för hela befolkningen.

Såväl omställningen till en god och nära vård som hälso- och sjukvårdens målbild 2030 stöttar och arbetar för det som beredningarna lyfter i sina rapporter. Oavsett var i länet du bor ska det vara enkelt och tillgängligt att söka hjälp när man behöver, hälso- och sjukvården behöver samverka med andra aktörer och hitta nya samverkansformer samt göra en förflyttning av perspektiv och kunskap mot en mer förebyggande och främjande verksamhet.

Samverkan och tidiga insatser

Beredningarna lyfter i sina rapporter vikten av samverkan mellan olika huvudmän i arbetet med att främja och förebygga psykisk hälsa hos barn och unga. Kommunerna i Västerbotten tillsammans med regionen genomförde en stor utredning med fokus på samverkan och en ny struktur togs fram. Den nya samverkansstrukturen gäller från september 2020. I strukturen har man skapat en beredningsgrupp för barn och unga. Beredningen arbetar med utvecklingsfrågor kring målgruppen barn- och unga, som prioriteras i Länsamverkansgruppen. Beredningen föreslår också insatsområden som är angelägna att gemensamt prioritera, och utveckla i Länsamverkansgruppen. Beredningen tillsätter de arbetsgrupper de anser relevanta för sitt uppdrag. Dessa arbetsgrupper har ett uppgiftsorienterat uppdrag och utgör inte en del av den fasta samverkansstrukturen.

Regionen har också under 2020 varit med och jobbat fram en Avsiktsförklaring för en god, jämlik och jämställd folkhälsa i Västerbotten. Undertecknande parter med en tydlig rollfördelning utifrån ansvar som huvudmän är kommunerna, regionen samt Länsstyrelsen i Västerbotten. Ett forum för folkhälsa i Västerbotten bildas och ska fungera som ett nav i arbetet. I dialogerna i forumet kan andra viktiga aktörer bjudas in och ta en aktiv roll i det gemensamma folkhälsoarbetet i länet. Aktörer som exemplifieras är civilsamhället, tex. Föreningslivet, idéburna organisationer, frivilligorganisationer samt aktörer för arbetslivet, statliga myndigheter med regional närvaro och Umeå universitet.

Psykisk hälsa i alla åldersgrupper är ett av de tre områden som identifierats som prioriterat i länets folkhälsoarbete.

Region Västerbotten har sedan 2005 arbetat med SALUT-satsningen. Syftet med SALUT är att alla barn och ungdomar 0 – 18 år ska nås av hälsofrämjande insatser under hela uppväxten med början vid graviditeten. Insatserna sker i samverkan mellan mödra- och barnhälsovård, öppen förskola, förskola, grundskola, gymnasium, elev- och ungdomshälsa och folktandvården.

Sedan 2012 har HLT (Hälsa, lärande och trygghet) implementerats i de flesta kommuner i Västerbottens län. HLT utgör en del av första linjen för psykisk hälsa och syftar till att säkra tidig upptäckt, hög tillgänglighet och samordning för barn 0 – 16 år (17 i vissa kommuner) och deras familjer. Ett tidigt och samordnat stöd ska förhindra mer omfattande insatser vid ett senare skede. Detta arbete lyfts också i beredningarnas rapporter.

Anne-Lie Bygdén
Utredare
HSF-staben
21-02-23

HSN svar på rapporter 2020 från fullmäktiges beredningar

YAM (Youth Aware of Mental health) är ett annat länsinitiativ som syftar till att förbättra den psykiska hälsan och minska självmordshandlingar hos skolelever i högstadiet. Det är ett preventivt skolprogram som testas i några av Västerbottens kommuner i samverkan med regionen just nu.

Inom Region Västerbotten ska det finnas barnombud på alla kliniker och hälsocentraler. De ska särskilt uppmärksamma barns behov när någon i familjen blir svårt sjuk, skadad eller avlider. Det pågår just nu ett arbete för att skapa en hållbar struktur kring arbetet samt kommer alla barnombud utbildas till barnrättsombud i ett led att stärka barnets rätt och barnets röst i enlighet med implementeringen av barnkonventionen som nu är lag.

I Västerbotten finns också "Familj och sorg" en gruppverksamhet som vänder sig till barn, unga och deras familjer som mist en nära anhörig.

Region Västerbotten arbetar systematiskt för tidig upptäckt och förebyggande av våld i nära relationer. Kunskap och rutiner inom området beskrivs regionens vårdprogram. Utbildning inom området erbjuds regelbundet till vårdpersonal.

I samarbete med kommunerna i länet anordnas utbildningsdagar riktade till personal på boenden för ensamkommande barn och ungdomar.

Varje år under vecka 45 genomförs Psykeveckan, en uppmärksamhetsvecka om psykisk ohälsa, på olika platser i länet. Syftet med veckan är att med hjälp av föreläsningar, kulturella aktiviteter och andra arrangemang öka förståelsen för och kunskapen om psykisk ohälsa.

Essence (Early Symptomatic Syndromes Eliciting Neurodevelopmental Clinical Examinations) är ett paraplybegrepp som refererar till hela gruppen av utvecklingsneurologiska eller neuropsykiatriska störningar under barndomen. Essence-teamet i Västerbotten består av psykologer, logoped, fysioterapeut och läkare från barn- och ungdomscentrum, BUP, logopedi, barnhälsovården samt en samordnare från barn- och ungdomshabiliteringen. Tidigare saknades det samordning vilket gjorde att en utredning kunde ta upp till över två år. På sikt kan teamet erbjuda både utredning och insatser i en sammanhållen kedja. Nu planeras för att utveckla Essence-teamets arbete så att verksamheten blir permanent. En snabbare och sammanhållen utredning och diagnos kan verka främjande och förebyggande på den psykiska hälsan i hela familjen

Tillgänglighet

Det senaste året har arbetet med implementering av digitala vårdmöten tagit fart. Den pågående pandemin har medfört att såväl verksamheter inom regionen som andra huvudmän och även patienter har hittat nya digitala former för att tillgodose behovet av vård och samverkan. På sikt kommer den utveckling vi sett kunna positivt gynna tillgängligheten till vård.

En väg in är en ny verksamhet som syftar till att underlätta för barn och unga och deras föräldrar att komma till rätt vårdnivå på en gång. Ett telefonnummer som en väg in där barnets eller ungdomen möter professioner som hjälper till att bedöma på vilken vårdnivå som är det rätta.

I Västerbottens län finns 7 ungdomsmottagningar/ungdomshälsa. Huvudmannaskapet ser lite olika ut men i uppdraget ingår att samverka med kommunens socialtjänst och gymnasieskolans elevhälsa. Den 7:e

Anne-Lie Bygdén
Utredare
HSF-staben
21-02-23

HSN svar på rapporter 2020 från fullmäktiges beredningar

ungdomsmottagningen är digital och riktar sig till alla länets ungdomar oavsett bostadsort. Uppdraget kring psykisk hälsa är både främjande, förebyggande, stödjande och behandlande.

Det finns idag 11 familjecentraler i Västerbotten. På alla hälsocentraler/sjukstugor finns det barnvårdscentraler som stöttar föräldrar och barn upp till 6 års ålder. Familjecentralerna har förutom regionens kompetenser också en öppen förskola och socialtjänst under samma tak. Regionen har under många år jobbat aktivt för att tillgången till familjecentraler ska öka.